

Any perplex

El *Diccionari de la literatura catalana* diu que Raimon Àvila i Castells publica l'obra de teatre *Home perplex* l'any 1989. L'obra es publica el 1994. El 1989 és l'any que el text obté un accèssit al premi Ignasi Iglésias.

Interrogants inquietants

El *Diccionari de la traducció catalana* d'Eumo, dirigit per Montserrat Bacardí i Pilar Godayol, ignora l'any i el lloc de naixement de M. Teresa Bial i Massons, traductora del francès al català i al castellà de llibres de reflexió i espiritualitat cristiana sorgits dels moviments renovadors que propiciaren el Concili Vaticà II, bàsicament per a l'editorial Estela. També posa un interrogant a l'espai dedicat a l'any de la seva mort. M. Teresa Bial Massons va néixer a Barcelona el 8 de maig del 1921 i és viva. Jubilada, però viva.

Pobres pobres!

Carme Arenas, la traductora d'*El cementiri de Praga*, d'Umberto Eco, fa dir a un personatge d'*El cementiri de Praga* que Malthus va negar el dret a la vida "als pobres". El que diu el personatge és que va negar el dret a la vida "als fills dels pobres" ("ai filli dei poveri").

El fruit de l'enginy, una parida

El DIEC2 manté que el sentit que té fruit en l'exemple "el fruit del seu enginy" és una extensió del sentit que adopta el substantiu en els exemples "el fruit de les seves entranyes" i "el fruit del vostre sant ventre", on el mot fruit es refereix a "l'infant que una dona porta en el seu si". Ara, quan el mot s'utilitza en parlar "dels fruits del seu treball" o "de les seves fatigues", i també "dels fruits d'una bona educació", té un sentit propi, independent, definit d'aquesta manera: "Profit, utilitat, que alguna cosa produeix." Es veu, doncs, que en l'exemple "el fruit del seu enginy", fruit no indica profit, utilitat, que alguna cosa produeix.

Traduït el gran estudi d'Alexis de Tocqueville sobre els beneficis de la democràcia americana

Per quines raons les grans revolucions, en una democràcia com la dels Estats Units d'Amèrica, seran molt improbables –l'única revolució factible va anar a càrrec dels negres, que estaven discriminats– mentre que a Europa seran freqüents? S'ho va preguntar el noble francès Alexis de Tocqueville (París, 1805 - Canes, 1859) en un dels capítols del segon volum del seu gran estudi sobre la democràcia americana, publicat el 1840, fruit d'un viatge als Estats Units de deu mesos, del maig del 1831 al febrer del 1832, durant el qual va visitar 17 estats dels 24 llavors existents, *De la démocratie en Amérique*.

Els dos volums, aplegats en un de sol i titulat *La democràcia a Amèrica*, apareixen finalment traduïts al català, gracies a l'editorial Riurau, en versió de Jaume Ortolà. El conjunt fa 800 pàgines.

El primer volum, aparegut el 1838, l'autor de *L'Antic Règim i la Revolució* el va destinar –com diu ell mateix al pròleg– a mostrar la direcció que la democràcia, lliurada a Amèrica a les seves inclinacions i abandonada gairebé sense restriccions als seus instints, donava naturalment a les lleis, la marxa que imprimia al govern, i en general el poder que exercia sobre els afers públics. I el segon, a descriure la influència que hi exercia la igualtat de condicions i el govern de la democràcia sobre la societat civil, sobre els costums i les idees, sobre la feina i la cultura.

Es tractava, bàsicament, de treure la por que feia als europeus la igualtat entre els ciutadans –la igualtat d'oportunitats, s'entén– i anunciar els beneficis que la democràcia tenia sobre la societat, fins i tot sobre la literatura, sense amagar els perills que implicava.

I als qui pensaven que la democràcia faria iguals les dones als homes, els diu que "els americans no han imaginat mai que la conseqüència dels principis democràtics fos capgirar el poder marital i introduir la confusió d'autoritats a la família". Per demostrar-ho, informa els europeus que "no veureu americanes que dirigeixin els afers externs de la família, que condueixin un negoci, que penetrin finalment en l'esfera política". Som al 1840, cal recordar-ho.

Alexis de Tocqueville analitza a fons les relacions entre la democràcia i la llengua, la literatura –de la poesia al teatre–, la indústria, les arts, les ciències, la filosofia, la religió, les associacions, la premsa, la família, els joves, els sous, l'exèrcit, l'honor, la vanitat nacional, el benestar, l'eloqüència parlamentària o fins i tot els monuments, entre més àmbits, alguns dels quals entren en el terreny de la psicologia social. L'autor és clarividient, diu Jaume Ortolà, en l'anàlisi de les fortes i febleses de les societats democràtiques, "que diagnostica amb sorprenent precisió en el mateix instant del naixement d'aquestes societats". Entre més motius, perquè no ha cedit mai conscientment a la temptació, proclama ell mateix, d'adaptar les idees als fets. I per haver descobert la "influència prodigiosa" que exerceix la igualtat de condicions sobre la societat.

Alexis Henri Charles de Clérel, vescomte de Tocqueville, va analitzar a fons la societat americana.